

19.3.2013

Dnro 1095/4/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteri Ulla-Maija Lindström

KUOPION KAUPUNGIN PYSÄKÖINNINVALVONNAN LAINVASTAINEN KIELTÄYTYMINEN ILMOITTAÄ PYSÄKÖINNINTARKASTAJAN NIMEÄ JA MUITA TIETOJA ASIANOSAISELLE

1

KANTELU

Kantelija pyysi 16.3.2012 saapuneessa kantelukirjoituksessaan eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan Kuopion kaupungin pysäköinninvalvonnan menettelyn pysäköintivirhemaksun määräämisessä. Asiassa oli - - - saatu Kuopion hallinto-oikeuden päätös, johon ei saanut valittamalla hakea muutosta. Koska hallinto-oikeuden päätös jäi pysyväksi, kantelija pyysi oikeusasiamiestä ottamaan kantaa päätöksen lainmukaisuuteen siltä osin kuin lakipohjaltaan vanhentuneen lisäkilven katsottiin kumoavan tieliikenneasetuksen mukaisen pysäköintikielletty- liikenne-merkin.

Kantelijan varsinainen kantelu kohdistui kuitenkin pysäköinninvalvonnan toimintaan. Hänen saamastaan pysäköintivirhemaksukehotuksesta ei käynyt ilmi sen antaneen virkamiehen henkilöllisyyttä allekirjoituksen epäselvyyden vuoksi eikä nimenkirjotusta ollut siihen selvennetty. Kantelija ei ollut saanut asian käsittelyn yhteydessä tietoonsa pysäköintivirhemaksun antaneen virkamiehen henkilöllisyyttä. Hän oli tiedustellut nimeä sekä puhelimitse että sähköpostiviestein. Kantelija olisi halunnut tiedustella virkamieheltä asiaan vaikuttaneita seikkoja. Sähköpostivastauksen perusteella hän uudisti tietopyyntönsä kunnalliselle pysäköinninvalvojalle. Kantelijan hallinto-oikeudelle tekemän valituksen yksi vaikutin oli tarve saada tietoa alueen maanomistussuh- teista ja maanomistajan tahdosta. Jos hän olisi saanut tiedot pysäköinninvalvojalta, asian käsittely hallinto-oikeudessa olisi saattanut olla tarpeeton.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Asiakirjaselvitys tapahtumista

Kantelijalle annettiin 19.5.2011 maksukehotus pysäköintivirheen johdosta. Perusteena kehotuk- selle oli luvaton maastopysäköinti. Kantelija oli 25.5.2011 tehnyt pysäköintivirhemaksukehotuk- sesta vastalauseen Kuopion kaupungin pysäköinninvalvojalle. Vastalauseessa hän pyysi saada tiedon maksukehotuksen määränneen pysäköinnintarkastajan nimestä. Pysäköinninvalvoja 1.6.2011 tekemällään päätöksellä hylkäsi kantelijan pysäköintivirhemaksua koskevan vastalau- seen. Päätöksen perustelujen mukaan kantelijan ajoneuvo oli pysäköity maastoliikennelaissa tarkoitettuun maastoon. Päätöksessä ei kerrottu pysäköinnintarkastajan nimeä.

Kantelija valituksessaan hallinto-oikeudelle esitti, että pysäköintipaikkaa oli käytetty yleisessä liikenteessä. Maan pinta oli soraa ja hiekkaa ja siinä oli runsaasti renkaan jälkiä, joten paikassa oli pysäköity ajoneuvoja. Lisäksi pysäköinti paikalla oli ohjeistettu liikennemerkillä 372 ja siihen liitettyllä lisäkilvellä, joten kysymyksessä ei ollut maastoliikennelain mukainen maasto vaan ylei- selle liikenteelle tarkoitettu alue. Kantelijan mukaan pysäköinninvalvonta maastossa oli sidottu maanomistajan tahtoon. Kantelija pyysi selvitystä siitä, kuka oli omistanut maa-alueen.

Valituksen tekemisen jälkeen Kantelija oli uudelleen tiedustellut puhelimitse ja sähköpostitse pysäköinnintarkastajan nimeä. Hänelle vastattiin pysäköinninvalvonnasta sähköpostitse 22.6.2011, että pysäköinnintarkastajan nimeä ja yhteystietoja ei anneta. Tarvittaessa asiakkaan kanssa voidaan sopia tapaamisaika pysäköinninvalvojan kanssa, jolle asiakas voi perustella, mihin tarkoitukseen hän nimen tarvitsee. Pysäköinninvalvoja harkitsee, onko aiheellista kertoa tarkastajan nimi. Kantelija lähetti samana päivänä sähköpostiviestin pysäköinninvalvojalle. Hän totesi, että kysymyksessä oli kiistanalainen maastopysäköinti, josta hän oli tehnyt valituksen hallinto-oikeuteen. Hän pyysi kohteliaimmin tietoa siitä, kuka oli maa-alueen omistaja ja kuka oli asettanut paikalla olleen liikennemerkkin. Lisäksi hän uudisti pyynnön saada tietoonsa pysäköinnintarkastajan nimi.

Pysäköinninvalvoja ei selvityksensä mukaan vastannut kantelijan viestiin, koska asia oli jo vireillä hallinto-oikeudessa ja kaikki olennainen tieto oli tarkoitus toimittaa hallinto-oikeuteen annettavassa lausunnossa, josta hallintolainkäyttölain mukaisesti varataan valittajalle tilaisuus antaa oma vastine. Pysäköinninvalvoja oli toimittanut lausunnon hallinto-oikeuteen 12.7.2011. Pysäköinninvalvojan selvityksen mukaan tilanteessa, jossa asia oli jo vireillä hallinto-oikeudessa, hyvän hallinnon vaatimuksia tuli tulkita normaalia tiukemmin. Pysäköinninvalvojan mukaan kantelijan olisi tullut esittää vaatimuksensa hallinto-oikeudelle, koska kysymys ei ollut perinteisestä tietopyynnöstä, vaan viestin keskeinen luonne oli pysäköinnintarkastajan nimitieto lukuun ottamatta valitusasiaan liittyvä selvityspyyntö. Pysäköinninvalvojan lausunnossa hallinto-oikeudelle ei kerrottu pysäköinnintarkastajan nimeä, koska se ei hänen mukaan ollut relevanttia asiassa.

Kuopion hallinto-oikeus päätöksellään - - - hylkäsi kantelijan pysäköintivirhemaksua koskevan valituksen. Hallinto-oikeuden päätöksen mukaan alue oli pysäköinnin tapahtuma-aikaan maastoa, jossa Kuopion kaupungin pysäköinninvalvoja oli voinut liikenneviraston valtuutuksen perusteella suorittaa pysäköinninvalvontaa. Pysäköimällä ajoneuvonsa katualueen ulkopuolelle maastoon kantelija oli hallinto-oikeuden mukaan tehnyt pysäköintivirheen, josta hänelle oli voitu antaa maksukehoitus. Hallinto-oikeus myös katsoi, ettei pysäköintivirhettä ottaen huomioon kantelijan esittämät perustelut ollut pidettävä laissa tarkoitettulla tavalla ilmeisen vähäpätöisenä.

Pysäköinninvalvojan selvityksen mukaan, koska kantelija ei ollut saanut tiedokseen pysäköinnintarkastajan nimeä, hän oli soittanut tälle puhelimitse 11.4.2012. Pysäköinninvalvoja oli pahoitellut pysäköinninvalvonnan menettelyä ja sitä, ettei kantelija ollut kohtuullisessa ajassa saanut pyytämäänsä tietoa. Pysäköinninvalvoja oli selvityksensä mukaan korjannut tietopyyntöä koskevan virheen ja kantelija oli saanut kaikki pyytämänsä tiedot, myös maksukehotuksen määränneen pysäköinnintarkastajan nimen.

3.2

Määrätty pysäköintivirhemaksu

Perustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä tuomioistuinina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus.

Perustuslain 109 §:n mukaan eduskunnan oikeusasiamiehen tulee puolestaan valvoa, että muun ohella tuomioistuimet ja muut viranomaiset noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa.

Eduskunnan oikeusasiamies ei hänelle kuuluvan laillisuusvalvonnan puitteissa voi toimia lakiin perustuvan muutoksenhakujärjestelmän korvaavana eikä sitä täydentävänä vaihtoehtona. Oikeusasiamies ei siten voi muuttaa eikä kumota tuomioistuinten päätöksiä. Oikeusasiamies ei myöskään voi puuttua siihen, miten hallintotuomioistuin on sille lain mukaan kuuluvan harkintavallan puitteissa ratkaissut sen käsiteltäväksi saatetun asian.

Käytettävissä olevan asiakirjaselvityksen perusteella Kuopion hallinto-oikeus on ratkaissut kantelijan pysäköintivirhemaksua koskevan valituksen esitettyjen valitusperusteiden, asiassa saa-

dun muun selvityksen ja sovellettavien oikeusohjeiden perusteella hallinto-oikeudelle lain mukaan kuuluvan harkintavallan nojalla ja puitteissa.

Tämän vuoksi kantelu ei tältä osin anna aihetta toimenpiteisiin.

3.3

Tietopyyntöön vastaaminen

Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen on toimiessaan apulaisoikeusasiamiehenä ottanut päätöksessään 12.6.2008 (dnro 2472/4/06) kantaa asianosaisen tiedonsaantioikeuteen pysäköinninvalvonnassa. Päätöksessä viitattiin korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytäntöön, jonka mukaan, kun henkilö perustaa viranomaiselle tekemänsä tiedonsaantipyynnön asianosaisasemaansa, hänellä on viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 11 §:n 1 momentin nojalla asianosaisena oikeus saada tieto kaikista hänen asiansa käsittelyn yhteydessä kertyneistä asiakirjoista. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan ottaen huomioon julkisuuslain 3 ja 17 §:stä ilmenevät periaatteet viranomaisten toiminnan avoimuudesta ja yksilöiden vaikutusmahdollisuuksien käyttämisestä henkilöllä on asianosaisena oikeus saada tieto myös asiansa käsittelyyn osallistuneiden henkilöiden henkilöllisyydestä.

Oikeusasiamies totesi päätöksessään, että hyvän hallinnon periaatteet ja julkisuuslain viranomaistoiminnalle asettamat vaatimukset sekä perustuslain 118 §:n 3 säädetyn virkamiehen virkavastuun toteuttaminen edellyttävät, että asianosaiselle hänen pyynnöstään ilmoitetaan kaikkien niiden virkamiesten nimet, jotka ovat osallistuneet häntä koskevaan ratkaisuun tai toimenpiteeseen. Pysäköinninvalvonnan menettely, jossa maksukehotuksen saaneelle asianosaiselle oli kieltäydytty antamasta tieto kehotuksen antaneen pysäköinnintarkastajan nimestä, oli siten lainvastainen.

Asiakirjaselvityksen mukaan kantelija oli vastalauseessaan sekä myöhemmin puhelimitse ja sähköpostitse pyytänyt saada tietää hänelle virhemaksun määränneen pysäköinnintarkastajan nimen. Yhteydenotoissaan kantelija oli pyytänyt myös tietoa siitä, kuka oli maa-alueen omistaja ja kuka oli asettanut liikennemerkin. Pysäköinninvalvontatoimistosta kantelijalle vastattiin hänen sähköpostiinsa, ettei pysäköinnintarkastajan nimeä tai yhteystietoja ilmoiteta asiakkaille. Tarvittaessa tulee sopia tapaamis aika pysäköinninvalvojan kanssa. Asiakas voi tällöin perustella pysäköinninvalvojalle, mihin tarkoitukseen nimi tarvitaan. Pysäköinninvalvoja ei vastannut kantelijan sähköpostiviestiin lainkaan. Pysäköinninvalvojan mukaan perusteena tälle oli se, että asia oli jo vireillä hallinto-oikeudessa ja hän tuli esittämään asiaan vaikuttavat tiedot lausunnossaan hallinto-oikeudelle. Pysäköinninvalvojan mukaan pysäköinnintarkastajan nimitieto ei ollut tällainen olennainen tieto. Sitä, ettei pysäköinninvalvontatoimistosta kantelijalle annettu tietoa tarkastajan nimestä, pysäköinninvalvoja perustelee kysymyksessä olleen toimistosihteerin kokemattomuudella. Pysäköinninvalvojan mukaan nimi olisi tullut antaa eikä kantelijalle annettu vastausviesti vastannut pysäköinninvalvojan antamaa suullista ohjeistusta, jonka mukaan nimi olisi tullut antaa.

Julkisuuslain 11 §:n mukaan asianosaisella on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Niin ikään julkisuuslain 14 §:n mukaan viranomaisen asiakirja antamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on. Edelleen saman pykälän 4 momentin mukaan tietopyyntöasia on käsiteltävä viivytyksettä ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava viimeistään kahden viikon kuluessa. Mikäli virkamies kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on pykälän 3 momentin ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy, annettava tieto siitä, että asian voi saattaa viranomaisen ratkaistavaksi ja tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi.

Kuopion kaupungin pysäköinninvalvonta ja pysäköinninvalvoja olivat käsitelleet kantelijan pysäköintivirhemaksuasiasiaa. Kantelijan tietopyyntöä koskevat asiakirjat olivat pysäköinninvalvonnan

hallussa. Pysäköinninvalvonnalla oli siten tieto kantelijalle pysäköintivirhemaksun antaneen pysäköinnintarkastajan nimestä sekä maa-alueen omistajasta ja liikennemerkkin asettajasta. Nämä asiakirjat niihin sisältyvine tietoineen olivat pysäköinninvalvonnan asiakirjoja ja niihin sisältyvien tietojen antamisesta päättäminen kuului pysäköinninvalvonnalle. Pysäköinninvalvonnan ja pysäköinninvalvojan velvollisuutena oli vastata kantelijan tekemiin tietopyyntöihin ja antaa hänen pyytämänsä tiedot laissa säädetyssä kahden viikon määräajassa. Asiassa ei ollut merkitystä sillä seikalla, että pysäköintivirhettä koskeva valitus oli vireillä hallinto-oikeudessa.

Kiinnitän Kuopion pysäköinninvalvonnan ja pysäköinninvalvojan huomiota hyvän hallinnon perusteisiin kuuluvaan viranomaisen neuvontavelvollisuuteen, johon kuuluu velvollisuus vastata asiakkaan tiedusteluihin, edellä selostettuihin julkisuuslain oikeusohjeisiin ja perustuslaissa säädettyyn vastuuseen virkatoimista. Näissä oikeusohjeissa säädettyjen oikeuksien toteutuminen edellyttää, että viranomainen ilmoittaa asianosaisen pyynnöstä hänen asiansa käsittelyyn osallistuneiden virkamiesten nimet ja muut ratkaisuun tai toimenpiteeseen vaikuttaneet viranomaisen hallussa olevat tiedot. Korostan, että asianosaisen oikeuksien toteutumisen kannalta ei ole merkitystä sillä seikalla, mihin tarkoitukseen hän pyytämäänsä tietoja tarvitsee. Totean, että Kuopion kaupungin pysäköinninvalvonnan ja pysäköinninvalvojan menettely kantelijan tietopyyntöasian käsittelyssä oli lainvastainen.

Tapahtuma-aikana voimassa ollut laki pysäköintivirhemaksusta (248/1970) kumottiin 1.1.2012 voimaan tulleella lailla pysäköinninvalvonnasta (727/2011).

Pysäköinninvalvonnasta annetun lain 7 §:ssä säädetään pysäköintivirhemaksua koskevan päätöksen sisällöstä. Pykälän 1 momentin mukaan päätöksessä on mainittava 1) päätöksen tehnyt viranomainen ja käsittelijän nimi, 2) tiedossa olevan kuljettajan henkilötiedot ja ajoneuvon yksilöimiseksi tarvittavat tiedot, 3) virheen tai rikkomuksen teko-aika ja -paikka, laatu sekä muut virheen tai rikkomuksen kuvaamiseksi tarvittavat tiedot, 4) sovellettavat lainkohdat, 5) maksettava määrä, maksuaika ja muut maksamista varten tarvittavat tiedot, 6) seuraus maksun laiminlyönnistä ja 7) maksun määräämispäivä ja kellonaika. Pykälän 3 momentin mukaan päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusohjeet.

Näiden voimassa olevien oikeusohjeiden perusteella pysäköintivirhemaksua koskevan päätöksen tehneen käsittelijän, eli pysäköinnintarkastajan, nimi tulee ilmetä päätöksestä.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsityksen Kuopion kaupungin pysäköinninvalvonnan ja pysäköinninvalvojan tietopyyntöasian käsittelyn lainvastaisuudesta pysäköinninvalvojan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.